

Sex ska vara frivilligt

- en presentation av den nya sexualbrottslagstiftningen

Louise Lundqvist, jurist

louise.lundqvist@brottsoffermyndigheten.se

Brottsoffermyndigheten

Uppdrag och målgrupp

- Regeringsuppdrag att ta fram en webbaserad utbildning med tillhörande lärarhandledning om innebörden av den nya sexualbrottslagstiftningen
- Målgruppen för materialet är unga i åldern 13-25 år
- Samt vuxna som möter ungdomar i vardagen
- Har lanserat en nationell kampanj

Kampanj och budskap

Av fri vilja.

Sex är alltid frivilligt, annars är det ett brott. Så lyssna, fråga och känn av så att du är säker på vad andra verkligen vill. För jag bestämmer över min kropp. Precis som du bestämmer över din.

Läs mer på frivilligtsex.se

Brottsoffermyndigheten

av fri
vilja.

Av fri vilja.

Sex är alltid frivilligt, annars är det ett brott.

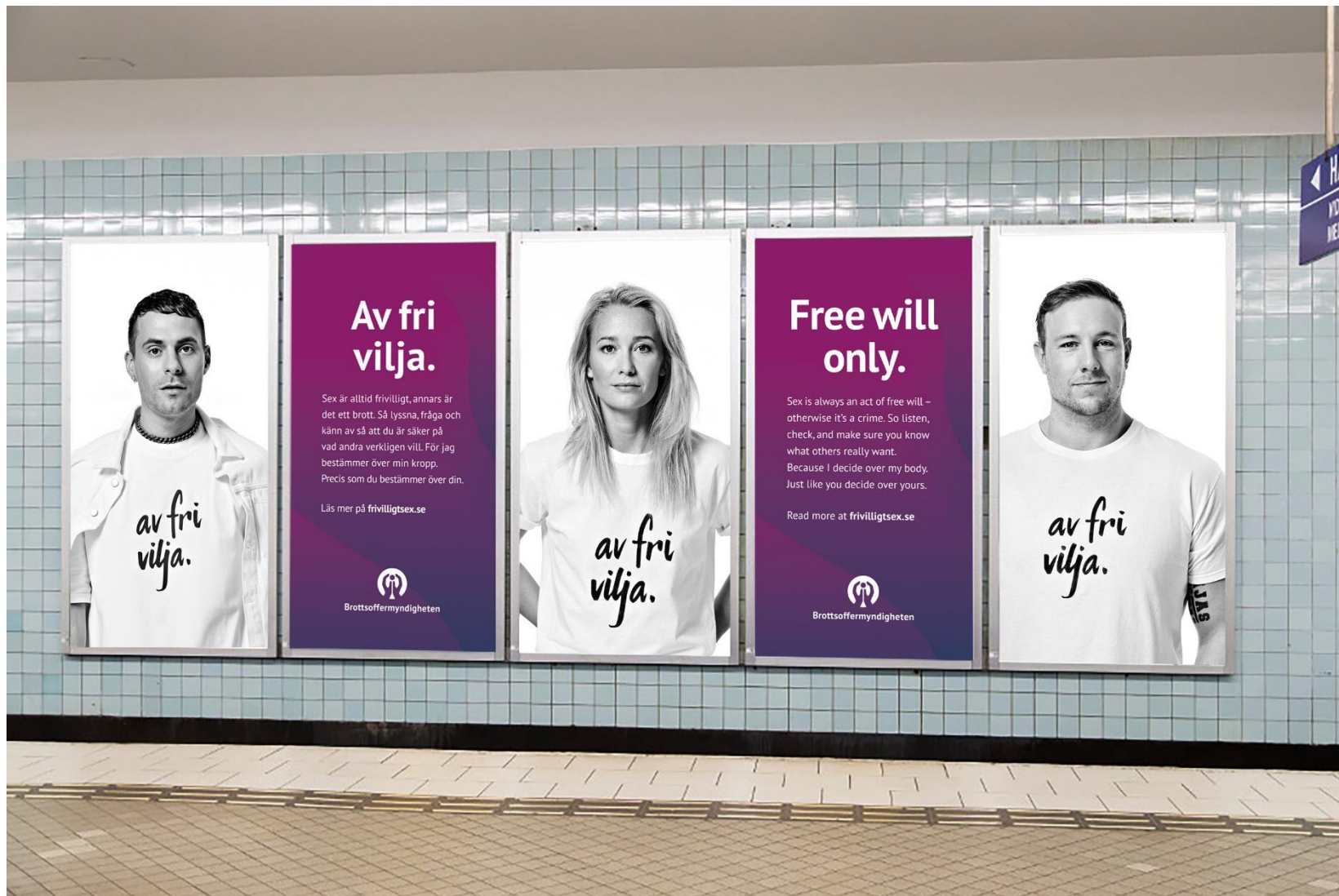
[Klicka här för att läsa mer.](#)

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten

Ny sexualbrottslagstiftning

- I kraft den 1 juli 2018
- Ändringar framför allt i 6 kap. brottsbalken
- Nya brottsrubriceringar
- Bygger på frivillighet
- Oaktsamhetsansvar
- Skärpta straff
- Bättre stöd till målsäganden

Skäl för den nya lagstiftningen

- Att tydliggöra det sexuella självbestämmandet
- Att utgöra en mer heltäckande reglering
- Att sända ett normativt budskap och påverka människors värderingar
- Att ha brottsförebyggande och allmänpreventiv verkan
- Att uppnå jämställdhet i samhället

Våldtäkt och sexuellt övergrepp

- Sexuellt övergrepp ersätter sexuell tvång
- Bristande frivillighet som gräns för straffansvar
- **Våldtäkt** – samlag eller annan jämförlig handling
- **Sexuellt övergrepp** – annan sexuell handling än våldtäkt
- Nya oaktsamhetsbrott

Våldtäkt 6 kap. 1 § brottsbalken

Den som, med en person som inte **deltar frivilligt**, **genomför** ett samlag eller annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år.

Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har **kommit till uttryck** genom ord eller handling eller på annat sätt.

Våldtäkt (forts.)

Deltagandet anses aldrig frivilligt om:

1. Våld och hot
2. Utnyttjande av särskilt utsatt situation
3. Utnyttjande av beroendeställning

Våldtäkt 6 kap. 1 § brottsbalken

Den som, med en person som inte **deltar frivilligt**, **genomför** ett samlag eller annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två år och högst sex år.

Vid bedömningen av om ett deltagande är frivilligt eller inte ska det särskilt beaktas om frivillighet har **kommit till uttryck** genom ord eller handling eller på annat sätt.

”deltar frivilligt”

- Det är inte ett krav att frivilligheten har kommit till uttryck
- Skillnad på frivillighet och ”inre inställning”
- Passivitet som uttryck för bristande frivillighet och där uppsåt inte kan styrkas ska fångas upp av oaktsamhetsansvaret
- Har det varit frivillighet hela tiden och till varje sexuell handling?

”genomför”

- Oberoende av vem som tar initiativet
- Brottsoffret kan utföra den sexuella handlingen på sig själv eller med någon annan än gärningspersonen
- Innefattar även distansövergrepp, t.ex. sexuella handlingar som sker via telefon, internet eller andra medier (NJA 2015 s. 501)

”kommit till uttryck”

Det ska särskilt beaktas om frivilligheten har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt

- Den som utför en sexuell handling mot någon annan har ett ansvar att förvissa sig om att den andra personen vill delta
- Utgångspunkten är att frivilligheten uttrycks på något sätt
- Finns inget uttryck får det normalt förstås som att deltagandet inte är frivilligt
- Tyst samtycke eller passivitet? Oaktsamhetsansvar
- Åklagaren bevisbördan

Oaktsam våldtäkt

Den som begår en gärning som avses i 1 § (våldtäkt) och är grovt oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte deltar frivilligt, döms för oaktsam våldtäkt.

Fängelse högst fyra år (motsvarande mindre grov våldtäkt).

- Om oaktsamheten är ringa eller av "normalgraden" föreligger inte straffansvar.
- Om gärningen med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarlig ska det heller inte dömas till ansvar.

Fler nyheter i sexualbrottslagstiftningen

- Skärpt straffminimum för grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn från fängelse fyra till fängelse fem år
- Oaktsamhet beträffande brottsoffrets ålder vid sexualbrott mot barn
- Bättre stöd till målsäganden genom att målsägandebiträde ska förordnas omedelbart

Lagstiftningens normerande verkan

- Varje människa har en ovillkorlig rätt till personlig och sexuell integritet och sexuellt självbestämmande.
- Den som deltar frivilligt i en sexuell handling ger uttryck för sin vilja att delta på något sätt och avsaknaden av sådana uttryck normalt får förstås som att deltagandet inte är frivilligt.
- Den som utför en sexuell handling mot någon annan person har ett ansvar för att förvissa sig om att den andra personen vill delta.

Eller ännu enklare...

- Du bestämmer över din kropp
- Sex är frivilligt
- Är du minsta osäker på om den andra vill
– fråga!

Tack!

Brottssoffermyndigheten

Brottssoffermyndigheten